

Statsminister Jan P. Syse
Vadsø 20. november 1989

Med forbehold om endringer
SPERRET til 20.11.kl.1900

Statsminister
Jan P. Syse

NORD-NORGE

Det første som bør sies om krisen i Nord-Norge er at ikke hele landsdelen er i krise. Nord-Norge har mange sentra i fremgang, bedrifter som går med overskudd, distrikter med liten arbeidsløshet, institusjoner som holder høy standard, liv og virksomhet. Landsdelen er ikke et katastrofeområde.

Jeg sier dette fordi vi aldri får løst de problemer som Nord-Norge har, dersom folk flest mister troen på at det finnes en fremtid her. Problemene er store, men de er overvinnelige. Og de må løses av landsdelens egne innbyggere. Men de skal vite at de har landet som helhet bak seg. En ny politikk for Nord-Norge må imidlertid være noe mer og noe annet enn å øke slike støtte- og tilskuddsordninger som ikke har virket før.

Det som trengs er å skape rammevilkår som et selvstendig, lønnsomt næringsliv i nord kan vokse og leve med. Altså vilkår for varige virksomheter som står på egne ben, og vilkår som får driftige mennesker til å bli og satse i nord.

Det er selvfølgelig også et spørsmål om en riktig politikk for hele Norge. Norsk pris- og omkostningsnivå avgjør om nordnorske eksportbedrifter skal få solgt

sine produkter. Norsk rentenivå bestemmer hvor tunge kapitalomkostninger bedriftene skal slite med. Norsk forskning og utdannelsesnivå bestemmer kvaliteten på arbeidskraften og tilgangen på gode ideer som lar seg utnytte.

Den omlegningen som Regjeringen har påbegynt i statsbudsjettet for 1990 har derfor like stor betydning her i nord som den har i landet ellers. Bedre balanse i budsjettet letter rentepresset. Skattelettelser er et ja til ekstra innsats. Krav til større effektivitet i den offentlige sektor betyr at ressurser blir frigjort til sterkere vekst i næringslivet.

Men i tillegg til nasjonale tiltak, må vi i dagens situasjon sette inn spesielle stimulerings tiltak i den del av Nord-Norge som sliter med de største problemene. Det vil særlig si Finnmark og Nord-Troms. Også her er forholdene selvfølgelig forskjellige fra kommune til kommune. Men området som helhet er i større vanskeligheter enn andre regioner, og kan lettere behandles som en enhet. Regjeringen arbeider derfor med å gjøre Nord-Troms/Finnmark til en tiltaksone.

Et skritt i retning nytenkning ble tatt fredag kveld, da Stortinget vedtok et forslag om å utrede virkninger og konsekvenser av et eget skatteopplegg for Finnmark - Nord-Troms med betydelig lavere skattesatser.

Denne turen foretar jeg for å motta næringslivets og de lokale myndigheters egne meninger om et opplegg med tiltakssone. Generelt mener jeg tiltakene bør være mest mulig personrettet. Det vil si at de skal gjøre det attraktivt å arbeide i området, og dermed å bli boende her, eller å flytte hit for å bosette seg her. Skal vi få det til, må vi gjøre noe med skattene.

Jeg tror at lavere skatt på arbeidsinntekt er det sterkeste virkemidlet vi kan sette inn i slike sammenhenger. All lønnsom og holdbar næringsvirksomhet blir jo til syvende og sist drevet frem av utsikten til å tjene penger, og utsikten til å beholde dem.

Jeg ser i Finnmark Dagblad at formannen i Finnmark Arbeiderparti har et annet syn på skatten. -Hva skal vi med skattelettelse? spør han. Han sier at "vi trenger fisk, ikke skattelette". Jeg tror svaret er at det ikke blir mer fisk av høyere skatt. Men det blir mer arbeid av lavere skatt. Derfor vil vi senke skattene, selv om det skal skje under protestrop fra Arbeiderpartiet. Det får heller våge seg.

Men la meg si det klart: Det finnes ikke noe patentsvar på problemene, ikke noe enkelt håndgrep som plutselig løser alt og bringer alle hender i arbeide. Hvis svaret fantes, ville det dessuten ligge mer i markedet enn hos myndighetene - det vil si: hos menneskene selv. Grunnlaget for bosetting (og det gjelder overalt) må til syvende og sist være at folk nettopp her kan produsere varer og tjenester som noen trenger, og som de er villige til å kjøpe.

Man har spurt meg: Hva har du med deg til Finnmark: Jeg har svart at jeg er kommet hit for å søke samarbeide om en ny politikk, ikke for å dele ut pakker. La meg si det slik: Jeg er ikke her for å skape inntrykk av at vi interesserer oss for Finnmark. Jeg er her fordi vi har et stort arbeide igang som gjelder Nord-Norge generelt, og Finnmark spesielt. Dette arbeidet skjer gjennom flere organer. Jeg nevner bl.a.

- Ressurssvikt-utvalget, som hovedsakelig tar for seg kortsiktige tiltak som følge av krisen i fiskeriene.

- Arbeidet med tiltaksonen, under ledelse av statssekretær Odd Rikard Olsen. Vi tar sikte på å fremme en proposisjon for Stortinget omkring årsskiftet.
- Arbeidet med en egen stortingsmelding for Finnmark, som også vil foreligge omkring årsskiftet.
- Arbeidet med en stortingsmelding om situasjonen i kyst-Norge.

For å koordinere dette arbeidet har Regjeringen satt i arbeid et eget statssekretærutvalg for Nord-Norge. Dette består av representanter for Næringsdepartementet, Finansdepartementet, Kommunaldepartementet og Fiskeridepartementet.

Regjeringen legger sterk vekt på dette arbeidet - og det manifesteres også ved at ledelsen av utvalget er lagt til Statsministerens kontor.

I Næringsdepartementet blir det nå organisert en egen prosjektgruppe som har Nord-Norge som hovedarbeidsoppgave.

På statsbudsjettet for 1990 er det avsatt 4 mill. kroner til denne virksomheten.

Etablering av en egen tiltakssone i et næringssvakt og utsatt distrikt er et helt nytt redskap i norsk distriktpolitikk. Men det er ingen ny oppfinnelse av Høyre eller den nye Regjeringen. Forskjellige opplegg fra tiltakssoner er utprøvd i en rekke land og mange har meget gode erfaringer. Vi er nå igang med å kartlegge disse erfaringene.

Vi tenker i slike nye baner fordi den distriktpolitikk som har vært ført, ofte ikke har gitt resultater som forventet. Handlingsplaner og pakker har det vært

mange av, men de har sjelden vært mer enn nødhjelp og flikking på problemene.

Hvor ligger fremtiden for Finnmark? Svaret må være: i all virksomhet som kan bli rasjonell og lønnsom. Det har ofte vært satset kortsiktig, man har ydet krisehjelp som har bevart problemene istedenfor å bli kvitt dem. Det kunne være gruvedrift som ble ført videre med enorme subsidier, uten noe håp om overskudd, simpelthen fordi det var de eneste arbeidsplassene man hadde. Det har vært nødhjelp til fiskerinæringen i ekstra vanskelige år, administrert slik at man etterpå ble sittende igjen med all grunnproblemene: overkapasitet til sjøs og på land, manglende inntjening, lav kvalitet, liten foredlingsgrad.

Jeg sier ikke dette for å utpeke syndebukker, bare for å si at vi nå må over på en ny kurs. Det vi satser på må ha utsikt til lønnsomhet, innenfor de rammevilkår som tiltakssonen setter.

Turisme er et annet vekstområde. Men turismen kan bare utvikles hvis alle som bor her bidrar til å gjøre Finnmark til et attraktivt sted: velstelt, serviceminded, prisbevisst. Vi nordmenn er ikke alltid like flinke på slike områder. Men befolkningen i de områder som ser en særlig fremtid i turismen må være det.

Fiskeforedling bør ha en fremtid. Selv om vi i årene fremover må innstille oss på lavere fangstkvanta slik at bestandene kan bygges opp igjen - eller nettopp derfor - må vi satse på å få mer ut av fisken når vi får den på land. Da må vi sørge for at det ikke står reguleringer i veien som hindrer en effektiv utvikling av en moderne fiskeindustri.

Datatjenester er en ny mulighet. Det føres for den samtaler med Statens Datasentral om mulige

lokaliseringsteder for forskjellige datatjenester. Men også her må vi huske at det må være rasjonelle grunner for det endelige stedsvalget - det enkelte sted må ha noe å tilby.

Utviklingen i Sovjetsamveldet kan åpne opp for handel over grensen. Vi må håpe det, ikke bare for handelens del, men for utviklingen i Europa i det hele tatt. Men avspenning kan bare skape forutsetningene for et øket utbytte av varer og tjenester. Det er hva Finnmarks næringsliv har å tilby sammen med hva Sovjet kan utvikle av kjøpekraft, som kommer til å avgjøre omfanget på handelen.

Regjeringen kan levere enkelte av redskapene. Men dere må gjøre jobben.